

Odabir partnera prema osobinama ličnosti

Mijatović, Larisa

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:153928>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

Larisa Mijatović

Odabir partnera prema osobinama ličnosti

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Dino Krupić

Osijek, 2023.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za psihologiju
Preddiplomski sveučilišni jednopredmetni studij Psihologije

Larisa Mijatović

Odabir partnera prema osobinama ličnosti

Završni rad

Društvene znanosti, polje psihologija, grana psihologija ličnosti

Mentor: doc. dr. sc. Dino Krupić

Osijek, 2023.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 3.9.2023.

Larisa Mijatović, 0113148474

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ASORTATIVNO UPARIVANJE	2
2.1. Uparivanje po sličnosti	4
2.2 Uparivanje po sličnosti i zadovoljstvo vezom	5
2.3. Konvergencija nasuprot inicijalnom uparivanju	6
2.4. Socijalna homogamija	7
3. SOCIOSEKSUALNOST	8
3.1. Socioseksualnost i odabir romantičnog partnera	9
3.2. Socioseksualnost i crte ličnosti	10
4. MRAČNA TRIJADA	11
4.1. Pronalazak romantičnog partnera i kvaliteta veze	12
4.2. Utjecaj mračnih crta ličnosti na odabir romantičnog stila	14
5. ZAKLJUČAK	15
LITERATURA	15

SAŽETAK

Ovaj rad objedinjuje doprinose osobnosti i sličnosti u karakteristikama prilikom pronalaska romantičnog partnera i razvoja veze. Odabir partnera je esencijalna odluka jer određuje kvalitetu života. Fenotip i genotip su usko povezani jer sličan fenotip ukazuje na sličnu konstrukciju gena između partnera. Prema navedenome, odabir partnera ima i genetsku predispoziciju. Najveći broj istraživanja potvrdio je ulogu sličnosti u odnosima dok je manji broj istraživanja dobio rezultate u skladu s pretpostavkom da se različitosti privlače. Blizina utječe na odabir partnera i time se najčešće uparuju ljudi sličnog zemljopisnog i društvenog podrijetla (socijalna homogamija). Crte ličnosti su također važne prilikom ulaska u intimne odnose. Prema istraživanjima sličnost u crtama ličnosti nastaje kao posljedica aktivnog uparivanja, a ne sličnog geografskog područja. Ekstroverzija je jedna od crta ličnosti koja utječe na dinamiku pronalaska partnera. Ljudi s povišenom dimenzijom ekstroverzije skloni su upoznavati nove ljude i poticati aktivno zavođenje. Budući da se osobine ličnosti ne mijenjaju, manje je vjerojatno da će partneri s vremenom postati slični. Ekstrovertima je kao crta ličnosti usko povezana sa socioseksualnošću. Ljudi visoko na dimenziji ekstroverzije imaju tendenciju prema većem broju seksualnih partnera i ranijem stupanju u odnose. Žene u prosjeku imaju manji broj seksualnih aktivnosti zbog mogućnosti trudnoće u odnosu na muškarce. Prema alternativnim teorijskim pristupima rodne razlike u spolnim stavovima nastaju zbog različitih uloga, a nešto manje kao posljedica sklonosti. Oba spola s izraženim dimenzijama mračne trijade sklona su kratkoročnim odnosima zbog traženja koristi te smanjene odanosti.

Ključne riječi: asortativno uparivanje, partnerski odnos, romantična veza, ličnost

1. UVOD

Neki smatraju želju za uspostavljanjem i održavanjem intimnih veza osnovnim ljudskim motivom (Baumeister i Leary, 1995; Deci i Ryan, 1991; prema Leone i Hawkins, 2006). Međuljudski odnosi imaju snažan utjecaj na životno zadovoljstvo, fizičko zdravlje i psihološko blagostanje (Leone i Hawkins, 2006). S obzirom na to da bliski odnosi imaju značajnu životnu ulogu, zanimanje za razumijevanje prirode i dinamike takvih odnosa može se pratiti od ranih filozofskih istraživanja poput Aristotelovog (Pakaluk, 1991; prema Leone i Hawkins, 2006) do temeljitih društveno-znanstvenih istraživanja (Monroe, 1898; Moreno, 1934; Waller, 1937; prema Leone i Hawkins, 2006). Iako je društvena znanost o bliskim odnosima bitna u svakodnevnom životu kao i u analizama filozofa i socijalnih znanstvenika, donekle je iznenađujuće što se pojavila tek u posljednjih nekoliko desetljeća (Berscheid, 1999; prema Leone i Hawkins, 2006; prema Leone i Hawkins, 2006).

S kim se pojedinci odlučuju za romantični odnos (Leone i Hawkins, 2006)? Ljudi često ne znaju koga odabrati za partnera, nisu sigurni kako protumačiti ponašanje potencijalnih partnera i pitaju se jesu li oni sami izabrani za partnera (Back i sur., 2011). Intimni odnosi su jednako važni kod oba spola te se ne razlikuju u funkcijama koje pripisuju intimnim odnosima, pri čemu je funkcija pružanja emocionalne potpore partneru na prvom mjestu (Burleson, 2003; prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Također, oba spola imaju slične ideje o funkcijama i značenju ljubavi (Čudina-Obradović i Obradović, 2006) te ne preferiraju sve pripadnike suprotnog spola (Price i Vandenberg, 1980). Neki pojedinci suprotnog spola mogu biti privlačniji od drugih, a značajna istraživačka dilema je identificirati atribute koje potencijalni partneri percipiraju atraktivnima (Price i Vandenberg, 1980).

Neovisno o tome što je izbor partnera značajan aspekt života za većinu ljudi (Price i Vandenberg, 1980), relativno malo informacija postoji o kvalitetama koje oba spola traže u budućim partnerima (Thiessen i Gregg, 1980; prema Buss i Barnes, 1986). Na temelju niza studija ponuđene su teorije o procesu odabira partnera, odnosno zašto se biraju slični ili suprotni partneri i kako se biraju. Sve novonastale teorije uključuju sociološka i/ili psihološka objašnjenja (Epstein i Guttman, 1984). Jedna od najbolje dokumentiranih teorija o pronalasku romantičnog partnera jest da se sličnost privlači, odnosno, ljudi imaju naklonost prema partnerima koji dijele slične osobine s njima (Buss, 1985; Thiessen i Gregg, 1980; prema Öztürk, Gençoğlu i Kırkgöz, 2020). Samopercipirana vrijednost partnera je posebno važna dimenzija ličnosti koja se odnosi na stupanj

do kojeg ljudi misle da su vrijedan potencijalni partner za druge. Prema istraživanjima ljudi s visokom samopercipiranom vrijednošću partnera traže partnere koji također smatraju da su poželjan odabir za svoju okolinu (Kenrick, Groth, Trost i Sadalla, 1993; Penke i sur., 2007; Todd i Miller, 1999; White, 1980; prema Back i sur., 2011). U skladu s hipotezom privlačnosti-sličnosti (Byrne, 1971.; Walster i Berscheid, 1969; prema Öztürk i sur. 2020), osobe koje su ekstrovertirane će preferirati ekstrovertnost kao osobinu u preferencijama partnera. Međutim, dosadašnji nalazi istraživanja nisu pronašli takav učinak za dimenzije ekstrovertiranosti i neuroticizma (Eysenck, 1981; prema Öztürk i sur., 2020).

Cilj ovog rada je prikazati važnost osobina ličnosti prilikom odabira romantičnog partnera. U radu će se opisati asortativno uparivanje te objasniti funkcija sličnosti u vezama. Osim toga, bit će opisani pozitivan asortiman i konvergencija koji utječu na sličnost ljubavnih partnera. Također će biti opisani aktivno uparivanje i socijalna homogamija koji objašnjavaju pojavu planiranog odabira partnera. Objasnit će se razlika između asortativnog uparivanja i sličnosti para kao i mehanizmi uparivanja po sličnosti. Navest će se i utjecaj sličnosti u stavovima, emocionalne konvergencije i ličnosti na zadovoljstvo vezom. Također se spominje socioseksualnost te utjecaj socioseksualne orijentacije na osobine ličnosti i odabir romantičnog partnera. Zaključno, spominje se pronalazak partnera i odabir romantičnog stila kod osoba koje su visoko na dimenzijama mračne trijade.

2. ASORTATIVNO UPARIVANJE

Asortativno uparivanje je sklonost povezivanja pojedinaca koji imaju slične crte ličnosti. Uparivanje može biti temeljeno na sličnosti ili na komplementarnosti. Sličnost poznata kao asortativnost ili pozitivno uparivanje odnosi se na povezivanje ljudi s istim karakteristikama. Suprotno navedenome, komplementarnost poznata kao disortativnost ili negativno uparivanje odnosi na povezivanje ljudi s različitim karakteristikama (Luo, 2017). Iako je teoretski moguće uparivanje ljudi s pozitivnim i negativnim sklonostima, u stvarnosti, ljudi uglavnom prakticiraju pozitivno uparivanje (Vanderberg, 1972). Vandenberg (1972) sugerira da kod brakova postoji tendencija prema određenoj razini asortativnog uparivanja, što znači da većina ljudi bira partnere koji se podudaraju u godinama, socijalno-ekonomskom položaju te etničkom i religijskom podrijetlu. Manifestacija negativnog uparivanja je rijetka uz izuzetak biološkog spola (Buss i Barnes, 1986). Opće prihvaćeno mišljenje je da uspješno napredovanje intimnih odnosa, od seksualno intimnih veza preko suživota do braka može uključivati sve selektivnije kriterije

temeljene na sličnim pripisanim (rasa) i postignutim osobinama (obrazovanje) (Blackwell i Lichter, 2004). Raznolikost osobina na koju utječe efekt asortativnog uparivanja je potencijalno ključna genetska posljedica. Uparivanje sličnih pojedinaca povećava raznolikost određenih karakteristika u sljedećem naraštaju, dok uparivanje različitih pojedinaca smanjuje varijaciju jer se buduće generacije često usmjeravaju prema sredini populacije (Jensen, 1978; prema Buss, 1983).

Suvremeni pristup asortativnom parenju dolazi iz evolucijske ekonomske teorije. Istraživanja pokazuju da postoje određene osobine koje se smatraju poželjnim kod potencijalnog partnera, jer daju uočljivu procjenu genetske kvalitete (Buss i Schmitt, 1993; Gangestad i Simpson, 2000; Kenrick i sur., 1993; prema Figueredo, Sefcek i Jones, 2006). Najnovija istraživanja u genetici sugeriraju prisutnost „genetskog asortativnog uparivanja“ (Robinson i sur., 2017). Naime, otkrivene su povezanosti između partnera za „indeks tjelesne mase te visinu i omjer struka i bokova“ (Figueredo i sur., 2006). U skladu s navedenim, sličnosti u fenotipu su indikator genetske sličnosti između partnera te genetska struktura utječe na selekciju potencijalnih partnera. Ukupna vrijednost partnera pojedinca može se definirati kao zbroj osobina koje pojedinac posjeduje i relevantan je faktor kada pojedinci biraju partnera (Figueredo i sur., 2006). Figueredo i sur. (2006) predviđaju da će se osobe asortativno uparivati na temelju njihove percipirane vrijednosti partnera. Također, pojedinci bi trebali ocijeniti partnersku vrijednost svojih idealiziranih partnera višom od svoje vlastite (Figueredo i sur., 2006).

Kada su u pitanju partnerske preferencije, dosadašnje studije uglavnom su bile usmjerene na karakteristike ličnosti. Osobnost je bitan koncept u preferencijama i željama partnera zbog uspostavljanja sklada i ravnoteže u vezama (Ross, 2018; prema Öztürk i sur., 2020). Podudarnost između osobnosti partnera uspostavlja navedeni sklad (Öztürk i sur., 2020). Schwartz (2013) tvrdi da socijalna očekivanja oblikuju ideje o socijalno poželjnom ponašanju kod oba spola, što utječe na to koje karakteristike će više iskazivati prema okolini i romantičnom partneru. Socijalna pravila mogu utjecati i na rezultate samoprocjene zbog višeg vrednovanja socijalno poželjnih i svjesno iskazanih osobina. Osim navedenoga, suvremeno uparivanje je i pod utjecajem digitalnih socijalnih platformi i sve veće digitalizacije svijeta. Umrežavanje je ubrzalo proces uparivanja ljudi sa sličnim interesima te smanjilo troškove i vrijeme potrebno za pronalazak odgovarajućeg partnera (Schwartz, 2013).

Prema hipotezi sličnosti-privlačnosti, pojedinci se osjećaju najprivlačnijim prema potencijalnim partnerima koji dijele slične karakteristike u ključnim područjima (Lucas, Wendorf i Imamoglu, 2004; prema Öztürk i sur., 2020). Osim određenih uvjerenja koja oblikuju očekivanja od intimnog odnosa i partnera, u vezu se donose i druge individualne karakteristike koje reguliraju ponašanje u vezi, što zauzvrat može dovesti do manje ili veće kvalitete odnosa, odnosno do manjeg ili većeg zadovoljstva vezom. Individualne karakteristike ne određuju samo vlastito ponašanje, već utječu i na to kako se doživljava partnerovo djelovanje (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Watson i sur. (2004) proveli su istraživanje na parovima u vezi ili u braku te dobili rezultate koji su pokazivali nisku do umjerenu sličnost u osobnosti, s najizraženijom korelacijom u otvorenosti, a potom ugodnosti, savjesnosti i neuroticizmu. Smatra se da su slične osobe privlačnije jer dijele slična uvjerenja i smanjuju potencijalne konflikte (Morry i Gaines, 2005; prema Öztürk i sur., 2020). Prema navedenome, ne iznenađuju studije koje su potvrdile ulogu sličnosti u skladnim intimnim odnosima „kod heteroseksualnih“ (Lutz-Zois, Bradley, Mihalik i Moorman-Eavers, 2006) i „homoseksualnih parova“ (Kurdek i Schmitt, 1987). Trajni i harmonični romantični odnosi pozitivno utječu na psihofizičko zdravlje (Berkman i Syme, 1979), a partneri koji dijele slične karakteristike imaju veću šansu za dužim životnim vijekom i dugotrajnim opstankom potomstva kroz ulaganje u partnerski odnos (Dijkstra i Barelds, 2008).

U 21. stoljeću tipična dob za stupanje u brak kreće se od kasnih tinejdžerskih godina preko postignuća do 20-ih. Studenti tijekom školovanja imaju veću šansu upoznavanja potencijalnih supružnika u odnosu na učenike osnovnih i srednjih škola. Također, kada se potencijalni supružnici upoznaju u školi, veća je vjerojatnost da će sklopiti obrazovno sličan brak tijekom upoznavanja u naprednoj fazi procesa školovanja u odnosu na niže razine školovanja. Veze u nižim fazama školovanja manje su izvjesne i imaju veći potencijal za obrazovne razlike između supružnika nego što je to slučaj za veze u kasnijim fazama školovanja (Mare, 1991).

2.1. Uparivanje po sličnosti

Temeljno pitanje koje zanima akademike i laike je: Zašto dvoje romantičnih partnera na kraju budu jedno s drugim, ali ne i s mnogim drugim potencijalnim partnerima? Iako konačan odgovor tek treba pronaći, jedan provjeren aspekt jest da uparivanje dvoje partnera nije slučajno (Buss, 1985). Spolni se partneri neovisno o tome da li hodaju, zajednički žive ili su oženjeni, uglavnom međusobno ne biraju metodom slučaja jer imaju slične početne karakteristike (Berk, 2005). S obzirom na to da većina literature podržava sličnost, istraživači često izjednačavaju asortativno uparivanje sa sličnošću para.

Prema navedenome, „asortativno uparivanje“ (Luo, 2017) odnosi se na početnu partnersku sličnost vidljivu na početku veze dok se sličnost odnosi na partnersku sličnost u bilo kojoj točki odnosa, što može proizaći iz početnog asortimana i/ili razvoja unutar odnosa. U prethodnim studijama o parovima i sličnosti, koncepti „asortativnog uparivanja i uparivanja po sličnosti“ (Luo, 2017) često su se miješali, jer su sudionici u tim istraživanjima obično već u stalnoj vezi (Luo, 2017). Istraživanja na temu partnerske sličnosti mogu se pratiti unatrag do Pearsona (1903; prema Luo, 2017) koji je izvijestio o pozitivnim korelacijama u visini supružnika, rasponu ruku i duljini podlaktice kod 1000 parova. Navedena linija istraživanja od tada se proširila s fizičkog na mnoge psihološke, demografske, pa čak i genetske karakteristike. Podudarnost u dobi pokazuje izrazito jaku korelaciju među partnerima, dok je korelacija za razinu obrazovanja umjerena. Sličnosti u političkim orijentacijama, religioznosti i vrijednostima variraju, pri čemu su sličnosti u stavovima između njih nešto jače nego sličnosti u vrijednostima (Watson i sur., 2014). Između inteligencije i sposobnosti prisutna je umjerena korelacija, pri čemu je povezanost između verbalne inteligencije i sposobnosti veća nego između prostorne inteligencije i sposobnosti. (Watson i sur., 2004; Hur, 2003). Parovi se razlikuju u emocionalnoj inteligenciji. Oni s nižom emocionalnom inteligencijom imaju lošiju percepciju kvalitete odnosa i češće sukobe. Međutim, parovi s visokom emocionalnom inteligencijom nemaju uspješniju vezu od onih s nižom (Bracett, Warner i Bosco, 2005; Zeidner i Kaluda, 2008).

2.2 Uparivanje po sličnosti i zadovoljstvo vezom

Prema ranijim istraživanjima dokazano je da sličnost dovodi do sviđanja što je postavilo moguće pretpostavke o utjecaju partnerske sličnosti na vrijednost odnosa i osjećaj ispunjenosti odnosom. Sličnost u karakteristikama poput privlačnosti, IQ-a i socijalnog položaja predviđa veće zadovoljstvo intimnim odnosima (Eysenck i Wakefield, 1981; Richard i sur., 1990; prema Wilson i Cousins, 2003). Također, podudarnost u obrascima privrženosti između partnera dosljedno utječe na doživljaj harmonije u odnosu, a veća korelacija „između sličnosti i zadovoljstva vezom“ (Luo i Klohnen, 2005) postignuta je za područje osobnosti u odnosu na stavove (Luo i Klohnen, 2005). Prema VSA (vulnerabilnost-stres-adaptacija) modelu, poteškoće i zadovoljstvo u vezi ovise o strategijama suočavanja sa stresnim situacijama, osobnoj povijesti i crtama ličnosti partnera, načinu komunikacije te partnerovim sposobnostima i razini osjetljivosti (Karney i Bradbury, 1995). Gonzaga i Bradbury (2007) unaprijedili su VSA model s ciljem otkrivanja utječu li emocionalna iskustva na odnos između ličnosti i osjećaja ispunjenosti partnerskim odnosom. Istraživači su identificirali sličnost između partnera u emocionalnim reakcijama i karakteristikama

ličnosti ali i povezanost navedenih čimbenika sa zadovoljstvom u odnosu. Također, otkrili su da prijenos emocionalnog stanja s jednog na drugog partnera utječe na subjektivni osjećaj ispunjenosti u odnosu (Gonzaga i Bradbury, 2007).

2.3. Konvergencija nasuprot inicijalnom uparivanju

Postoje dvije pojave koje utječu na sličnost ljubavnih partnera. Prva je inicijalno uparivanje odnosno sklonost pojedinaca da biraju slične partnere. Druga pojava se odnosi na konvergenciju, odnosno tendenciju da partneri s vremenom postanu sličniji. Tijekom vremena, konvergencija u ličnosti povezana je s većim zadovoljstvom u vezi (Gonzaga i sur., 2007; prema Gonzaga, Carter i Galen Buckwalter, 2010), a konvergencija u emocionalnom iskustvu predviđa manje šanse za prekid veze (Anderson i sur., 2003; prema Gonzaga i sur., 2010). Vjeruje se da emocionalna konvergencija potiče usklađene radnje i misli, međusobno razumijevanje i međuljudsku koheziju i privlačnost (Hatfield, Cacioppo i Rapson, 1994, Preston i de Waal, 2002; Schachter, 1951; prema Anderson, Keltner i John, 2003). Ako je sličnost posljedica inicijalnog uparivanja, to implicira da se korijeni zadovoljavajućeg odnosa mogu prepoznati prije upoznavanja potencijalnih partnera. Suprotno tome, u slučaju da je sličnost rezultat konvergencije, to bi dovelo u pitanje funkciju sličnosti u započinjanju odnosa.

Empirijsko istraživanje ovih tema usporeno je zbog nedostatka studija koje mjere sličnost partnera u trenutku započinjanja veze (Gonzaga i sur., 2010). Ako postoji podudarnost u psihološkim značajkama između partnera tada je olakšano međusobno razumijevanje i vrednovanje zbog prijenosa unutarnjeg stanja i potreba između partnera (Keltner i Kring, 1999; prema Gonzaga i sur., 2010). Najučestaliji primjer konvergencije u mentalnom zdravlju je emocionalna zaraza. Postoji uvjerenje da procesom emocionalne zaraze mentalna odstupanja jednog partnera izravno utječu na drugog (Bookwala i Shulz, 1996; Maes i sur., 1998; van Grootheest i sur., 2008; Goodman i Shippy, 2002; prema Ask i sur., 2013). Ako je jedan supružnik depresivan, vjerojatno će i drugi pokazivati depresivne simptome. Nasuprot tome, poznato je da su crte ličnosti relativno trajne (Terracciano i sur., 2006; prema Ask i sur., 2013) i manje je vjerojatno da će se s vremenom konvergirati. Prema Watsonu i sur. (2004) konvergencija u vrijednostima i stavovima je vjerojatnija u odnosu na karakteristike ličnosti, odnosno, manja je vjerojatnost da će partneri promijeniti svoju ličnost u romantičnom odnosu.

Ako sličnost predviđa uspjeh veze, a psihološka sličnost između partnera proizlazi iz inicijalnog uparivanja, to daje prednost početnom odabiru partnera za konačni uspjeh odnosa. Ako

je sličnost posljedica konvergencije, odnosi bi imali koristi od ideja osmišljenih za promicanje zajedničkih interesa, emocionalnih iskustava i sklonosti. Trenutačni dokazi za većinu osobina ličnosti pružaju jaču potporu inicijalnom uparivanju u odnosu na konvergenciju (Gonzaga i sur., 2010). Štoviše, relativno malo longitudinalnih istraživanja pronašlo je bilo kakve dokaze o konvergenciji za karakteristične osobine poput otvorenosti, savjesnosti, ljubaznosti (Rammstedt i Schupp, 2008; prema Kardum i sur., 2017) i samopoštovanja (Bleske-Rechek i sur., 2009; prema Kardum i sur., 2017).

2.4. Socijalna homogamija

Socijalna homogamija podrazumijeva odabir supružnika na temelju faktora socijalne pozadine koji su u korelaciji s fenotipom koji se proučava (Heath i Eaves 1985; prema Ask, Idstad, Engdahl i Tambs, 2013). Bilo da proizlazi iz sličnih fenotipova ili slične socijalne pozadine, planirani odnos podrazumijeva početnu fenotipsku povezanost između partnera različitu od nule, čak i prije susreta. Konvergencija se može objasniti zajedničkim okruženjem, koje istodobno djeluje na oba supružnika. Partneri su slično izloženi okolinskim čimbenicima, uključujući financijska sredstva, društvene mreže i bračne sukobe (Ask i sur., 2013). Sličnost u zemljopisnom i socijalnom podrijetlu te stavovima i vrijednostima je indikator pasivnog uparivanja zbog odabira zajedničkog porijekla, a ne posljedica aktivnog odabira.

Upoznavanje preko interneta postalo je glavno sredstvo traženja romantičnih partnera. Budući da parovi koji se upoznaju online nisu nužno ograničeni geografskim položajem ili socijalnim okruženjem, oni pružaju izvrstan test za pretpostavku o društvenoj homogamiji: konkretno, sličnost parova na mreži, ako postoji, trebala bi više odražavati njihov aktivni izbor, a ne nusprodukt života u zajedničkom prostoru ili pripadnosti istoj društvenoj skupini (Luo, 2017). Studije su otkrile da sličnost u karakteristikama ličnosti nije povezana s društvenim faktorima nego rezultat aktivnog uparivanja (Luo i Klohnen, 2005). Watson i sur. (2004) upućuju na važnost blizine prilikom odabira romantičnog partnera i time navode jedan od stvarnih primjera socijalne homogamije.

2.5. Uparivanje po različitosti

Ross (2018; prema Öztürk i sur., 2020) je proveo istraživanje sa 114 sudionika dodiplomskog studija i otkrio da su ekstrovertirani ljudi više zainteresirani za ekstrovertirane ljude, međutim, introverte mogu privlačiti i introvertiraniji i ekstrovertiraniji. Dakle, ljude mogu privući oni koji su im slični ili različiti. Navedeno je podržano komplementarnom hipotezom prema kojoj pojedince privlače potencijalni partneri koji se razlikuju u karakteristikama, jer te karakteristike upotpunjuju njihove osobine koje nedostaju (Antill, 1983; prema Öztürk i sur., 2020). Aron i Aron (1997; prema Öztürk i sur., 2020) zaključili su kako ljudima mogu biti privlačni različiti potencijalni partneri, a jedan od razloga o kojima govore jest da pojedinci žele rasti i unaprijediti se prilagođavanjem karakteristika, uvjerenja i pogleda svog partnera sebi. Shiota i Levenson (2007) putem karakteristike savjesnosti objašnjavaju ulogu različitosti u partnerskim odnosima. Naime, smatraju da izražena savjesnost kod partnera u srednjoj odrasloj dobi ubrzava dovršavanje zadataka ali je ishod negativan zbog konflikata oko principa rješavanja zadataka. Sukobi se mogu izbjeći ako se partneri razlikuju u karakteristikama savjesnosti jer razlika može povećavati zadovoljstvo odnosom. Parovi s različitim crtama ličnosti mogu imati različite potencijale i ovisno o njima postići dogovor oko rješavanja zadataka bez sukoba. U navedenoj situaciji, komplementarnost pozitivno utječe na zadovoljstvo u vezi. Prisutna sličnost u starosti može smanjiti kvalitetu odnosa jer partneri mogu dosaditi jedno drugome zbog previše zajedničkog vremena (Shiota i Levenson, 2007). Međutim, većina istraživanja dosljedno je potvrdila prednosti sličnosti u aspektima ličnosti i obilježjima između partnera, dok je manji broj istraživanja sugerirao pozitivan učinak različitosti (Luo i Klohnen, 2005).

3. SOCIOSEKSUALNOST

Konstrukt socioseksualnosti (Gangestad i Simpson, 1990; prema Simpson, Gangestad, Christensen i Leck, 1999) i mjera (Simpson i Gangestad, 1991; prema Simpson i sur., 1999) razvijeni su kako bi se procijenio stupanj do kojeg pojedinci zahtijevaju predanost i emocionalnu bliskost prije seksa s romantičnim partnerom. Pojedinci s nerestriktivnom socioseksualnom orijentacijom ulaze u seksualne aktivnosti bez prethodno stvorene psihološke bliskosti s partnerima. S druge strane, osobe restriktivne socioseksualne orijentacije psihološku bliskost smatraju nužnim preduvjetom za seksualne odnose (Jones, 1998). Pojedinci nerestriktivne seksualne orijentacije imaju tendenciju naspram pojedinaca koji imaju ograničenu seksualnu orijentaciju biti manje religiozni (Byrne, 1983; Reiss, 1967; Zuckerman i sur., 1976; prema Simpson, Wilson i Winterheld, 2004), manje politički i društveno konzervativni (Curran, Neff i

Lippold, 1973; D'Augelli i Cross, 1975; Eysenck, 1976; Griffit, 1973; prema Simpson i sur., 2004) i bolje obrazovani (Alston i Tucker, 1973; Hunt, 1974; prema Simpson i sur., 2004)..

„Gustoća naseljenosti je najveći prediktor socioseksualnosti za oba spola“ (Barber, 2008). Pojedinci koji žive u napučenim zemljama skloni su restriktivnoj socioseksualnoj orijentaciji. U skladu s navedenim, veći broj privlačnih pojedinaca nije garancija veće zainteresiranosti za privremene odnose. Gužve koje nastaju kao posljedica prenapučenosti su jedan od stresora. Biološki djeluju na smanjenje seksualne motivacije kod oba spola zbog pojačanog izlučivanja hormona kortizola i epinefrina. Muškarci u prenapučenim zemljama skloni su restriktivnoj socioseksualnoj orijentaciji zbog smanjenog izlučivanja testosterona koji utječe na seksualni nagon, a žene su sklone nerestriktivnoj socioseksualnoj orijentaciji (Barber, 2008). U skladu s biološkim teorijama seksualnog ponašanja spol najviše utječe na seksualne aktivnosti. Muškarci i žene razlikuju se u raznim aspektima seksualnih aktivnosti poput seksualnih fantazija, seksualnih žudnji, seksualnih stavova, broja uspostavljenih intimnih odnosa, samozadovoljavanja i slično (Baumeister i sur., 2001; Oliver i Hyde, 1993; Dinić i Knežević, 2008; prema Dinić i Knežević, 2009). Počevši od Reissovih (1960, 1964, 1967; prema Sprecher, Treger i Sakaluk, 2013) ranih istraživanja o studentima i nastavljajući se s novijim istraživanjima (Ahrold i Meston, 2010; Alexander i Fisher, 2003; prema Sprecher i sur., 2013), muškarci su dosljedno izvještavali o nerestriktivnim seksualnim standardima u odnosu na žene. Rodne razlike posebno su izražene prilikom ispitivanja stavova o povremenom seksu (Hyde, 2005; Oliver i Hyde, 1993; Petersen i Hyde, 2010, 2011; prema Sprecher i sur., 2013).

Znanstvenici su predložili nekoliko okvira za objašnjenje rodni razlika u socioseksualnosti i seksualnim standardima (Oliver i Hyde, 1993; Petersen i Hyde, 2010; prema Sprecher i sur., 2013). U skladu sa široko korištenim evolucijskim okvirom (Buss, 1995; Buss i Schmitt, 1993; Gangestad i Simpson, 1990, 2000; prema Sprecher i sur., 2013) rodne razlike u permisivnosti proizlaze iz razlika u reproduktivnim rizicima, jer su rizici povezani sa seksualnim aktivnostima bili veći za žene zbog pojave trudnoće. Alternativni teorijski pristupi pripisuju iste rodne razlike u spolnim stavovima manje sklonostima, a više društvenim ulogama i različitom učenju koje proizlazi iz društvene strukture (Oliver i Hyde, 1993; prema Sprecher i sur., 2013). Mikach i Bailey (1999; Čudina-Obradović i Obradović, 2006) potvrdili su hipotezu prema kojoj su žene sklone slobodnom seksualnom ponašanju sklone maskulinom rodu. Naime, prema vlastitim izjavama već su u djetinjstvu bile sklone maskulinom tipu ponašanja.

3.1. Socioseksualnost i odabir romantičnog partnera

Prema nedavnim istraživanjima individualne razlike u socioseksualnosti (Simpson i Gangestad, 1991; prema Jones, 1998) mogu imati bitnu ulogu u formiranju i održavanju romantičnih veza. Nerestriktivne osobe u odnosu na restriktivne uglavnom pokazuju više neverbalnih znakova kojima ukazuju na interes tijekom inicijacije veze (Jones, 1998). Žene i muškarci koji imaju nerestriktivnu socioseksualnu orijentaciju zahtijevaju manje bliskosti i predanosti prije seksa (Simpson i sur., 1999). U odnosu na restriktivne pojedince, nerestriktivni imaju veću vjerojatnost da će imati seks u ranijoj fazi svoje veze, upustiti se u seks s više od jednog partnera unutar određenog razdoblja i imati veze koje karakterizira manje ulaganja, manje ljubavi, manje predanosti i manje ovisnosti (Simpson i Gangestad, 1991; prema Simpson i sur., 1999).

3.2. Socioseksualnost i crte ličnosti

Izražena socioseksualnost je indikator za visoku ekstroverziju i neugodnost kod oba spola, a u slučaju ženskog spola ističe se i nesavjesnost (Schmitt i Buss, 2000; Wright i Reise, 1997). U istraživanju Karduma, Gračanina i Hudek-Kneževića (2006) osobnost daje bolji uvid u različite komponente seksualnosti kod oba spola u odnosu na stilove privrženosti. Nadalje, karakteristike osobnosti daju bolji uvid u seksualni nagon muškaraca i žena u odnosu na seksualnu odanost. Karakteristika otvorenosti je indikator različitih dimenzija seksualnog ponašanja kod muškaraca, a karakteristika savjesnosti predviđa komponente seksualne odanosti kod žena. Ekstrovertima ima bitnu ulogu kod oba spola jer je indikator gotovo svih vrsta seksualnih poriva (Kardum i sur., 2006). Pojedinci koji pokazuju izrazito nerestriktivnu socioseksualnu orijentaciju su ujedno ekstrovertniji, agresivniji i s nižom samokontrolom (Wright i Reise, 1997; prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Žene nerestriktivne socioseksualne orijentacije ekstrovertiranije su i nižih rezultata na skali ugodnosti u odnosu na žene restriktivne socioseksualne orijentacije. One su također odlučne, hostile, impulzivne, labilne, traže više uzbuđenja, sklonije su pustolovinama i teže im je vjerovati nego ženama za koje je karakteristično restriktivno seksualno ponašanje (Wright, 1999; prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Muškarci nerestriktivne socioseksualne orijentacije skloni su biti samostalni, neodgovorni, emocionalno hladni, nepovjerljivi, nedosljedni u moralnom ponašanju i visoko samopercipirani u izgledu i posjedovanim vrijednostima. Prema navedenom, moglo bi se smatrati da su egoisti, emocionalno nezreli i nemaju realnu sliku o sebi, što je loša prognoza za predbračne pa i buduće bračne partnerske odnose (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Pojedinci kojima je svojstven velik broj partnera ili erotofilija ekstrovertirani su i manje ugodni nego pojedinci restriktivne socioseksualne orijentacije (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Prema Eysenckovom (1976; prema Barnes i Malamuth, 1998) istraživanju osobe visoko na dimenziji ekstrovertiranosti su seksualno otvorene, sklone seksualnim igricama te imaju ispunjen seksualni život. Pojedinci s izraženim neuroticizmom imaju neugodne emocije povezane sa seksom poput osjećaja grižnje savjesti, odbojnosti i napetosti, međutim mogu brzo postići seksualnu stimulaciju. Neurotične pojedince karakterizira i nedostatak seksualnog zadovoljstva te povišena seksualna inhibicija (Barnes i Malamuth, 1998). Osobe visoko na dimenziji psihoticizma sklonije su usputnim seksualnim aktivnostima s agresivnim radnjama koje nisu društveno odobrene i tijekom kojih nisu dovoljno seksualno stimulirani. Pojedinci visoko na dimenzijama ekstroverzije i psihoticizma imaju tendenciju prema slobodnom seksualnom ponašanju i promiskuitetnim aktivnostima, a oni s izraženom dimenzijom psihopatije imaju socijalno neodobravajuću otvorenost. S druge strane, visoka introvertiranost je indikator za društveno prihvaćeno seksualno ponašanje uz manje izražavanje seksualnosti (Dinić i Knežević, 2009). Eysenckove spoznaje djelomično su potvrdili Barnes, Malamuth i Check (1984; prema Dinić i Knežević, 2009) uz izuzetak dimenzije neuroticizma koja nije korelirala s pokazateljima seksualnosti na grupi studenata. Potvrđena je uloga ekstroverzije u raznim aspektima seksualnosti s time da je kod muškaraca karakteristično rano seksualno iskustvo, požuda i bezbrižan seksualni odnos, a kod žena seksualna otvorenost (Heaven i sur., 2000, 2003; McCown, 1992; Miller i sur., 2004; Schmitt, 2004; prema Dinić i Knežević, 2009).

4. MRAČNA TRIJADA

Paulhus i Williams (2002) su na temelju istraživanja grupe ljudi s društveno neprihvatljivim ponašanjem otkrili mračnu trijadu ličnosti. Navedeni pojam obuhvaća tri odvojene ali međusobno korelirane aspekte ličnosti: „makijavelizam, narcizam i psihopatiju“ (Furnham, Richards i Paulhus, 2013). Povezane crte ličnosti karakterizira socijalno destruktivni karakter sa sklonostima prema isticanju, iskorištavanju, emocionalnoj distanci, prijevari te nasilnom ponašanju (Paulhus i Williams, 2002). Istraživanje narcizma rezultiralo je otkrivanjem dvije varijante: grandiozna i ranjiva (Miller i sur., 2011; Pincus i Lukowitsky, 2010; prema Vize, Lynam, Collison i Miller, 2018). Osobe sa značajkama grandiozne narcisoidnosti karakteriziraju egzibicionizam ili javno izlaganje vlastitog tijela, nedostatak poniznosti/skromnosti i međuljudska dominacija dok osobe sa značajkama ranjive narcisoidnosti karakteriziraju negativni afekti, nepovjerenje, sebičnost i potreba za pažnjom i priznanjem (Dickinson i Pincus, 2003; Miller i sur., 2012; prema Vize i sur., 2018). Pojedinci visoko na dimenziji makijavelizma skloni su obmanama, manjku empatije (Jonason, Lyons, Bethell i Ross, 2013; prema Inananci, Lang i Bereczkei, 2016)

te nedostatku uspostavljenih međuljudskih odnosa (Jonason i Webster, 2012). Psihopatiju kao crtu ličnosti definiraju visoka bezosjećajnost, želja za uzbuđenjem, međuljudski konflikti i manipulacije te niska empatija, grižnja savjest i anksioznost (Hare i Neumann, 2008; prema Malesza i Ostaszewski, 2016). Iako su psihopatija i makijavelizam različiti konstrukti (Paulhus i Williams, 2002; Vernon, Villani, Vickers i Harris, 2008; prema Crysel, Crosier i Webster, 2013), dijele konceptualno preklapanje, jer su oboje povezani s nedostatkom brige za moral i lošim emocionalnim vezama.

4.1. Pronalazak romantičnog partnera i kvaliteta veze

Pojedinci s izraženim crtama ličnosti „mračne trijade“ teško uspostavljaju i održavaju veze s drugim ljudima (Stead, Fekken, Kay i McDermott, 2012). Takvi pojedinci skloni su površnim kontaktima u odnosu na dugoročne odnose (Jonason, Luevano i Adams, 2012). Prethodna istraživanja potvrdila su da pojedinci skloni karakteristikama „mračne trijade“ (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010; Campbell i Foster, 2002) nisu zadovoljni bliskim vezama vjerojatno zbog manjka posvećenosti i vjernosti intimnim partnerima (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010; Campbell i Foster, 2002). U istraživanju Novgorodoff-a (1974; prema Figueredo i sur., 2006) samo su žene s visokim makijavelizmom preferirale muškarce s visokim makijavelizmom kao romantične partnere te muškarci s niskim makijavelizmom odabirali su žene s niskim makijavelizmom. Slični rezultati su dokumentirani za rezultate psihopatskih devijacija i depresije iz MMPI, gdje su rezultati bračnog zadovoljstva bili viši za pojedince koji su bili u pozitivnom asortativnom paru (Lewak, Wakefield i Briggs, 1985; prema Figueredo i sur, 2006). Međutim, Touheyevo (1977; prema Figueredo i sur, 2006) istraživanje u kojoj su visoki makijavelistički pojedinci pokazivali malo privlačnosti sličnim drugima, nudi proturječnosti u odnosu na provedene studije. Početna privlačnost nije dovoljna za održavanje kvalitete romantičnog odnosa, a makijavelisti pokazuju manju razinu privrženosti svojim romantičnim partnerima, a kao rezultat toga je manja bliskost u vezama (Dussault, Hojjat i Boone, 2013). Pojedinci koji imaju osobine makijavelista nanose štetu svojim partnerima zbog aktivnosti poput širenja osjetljivih informacija, prijevara, silovanja i lažiranja emocija (Jonason, Li, Webster i Schmitt, 2009). Također, bliske odnose uspostavljaju zbog vlastitih postignuća poput autoriteta i društvenog položaja, a rjeđe zbog povezanosti, topline i partnerstva (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010; Dussault i sur., 2013).

Slično kao i kod izražene dimenzije makijavelizma, osobe visoko na dimenziji narcizma imaju veći broj kratkoročnih odnosa većinom zato što ostavljaju odličan prvi dojam (Brunell i Campbell, 2011; prema Zajenkowski i Gignac, 2021). Narcisoidne osobe su šarmantne,

samouvjerene, socijalno odvažne i orijentirane na pristup te se stoga smatraju privlačnima pri prvom susretu (Back i sur., 2010.; Czarna i sur., 2016; prema Zajenkowski i Gignac, 2021). Međutim, prilikom dužeg poznanstva narcisoidni egocentrizam i antagonizam dovode do interpersonalnih poteškoća (Czarna i sur., 2016; prema Zajenkowski i Gignac, 2021). Točnije, u dugotrajnim romantičnim vezama osobe s karakteristikama narcisoidnosti imaju tendenciju koristiti neprijateljski komunikacijski stil, pokazati dominaciju te izazivati ljubomoru kod partnera. Navedeni faktori su negativno povezani sa zadovoljstvom u vezi (Foster i Brunell, 2018; prema Zajenkowski i Gignac, 2021). Campbell (1999; prema Zajenkowski i Gignac, 2021) je otkrio da osobe s karakteristikama grandiozne narcisoidnosti preferiraju emocionalno plitke, umjesto intimnih i bliskih odnosa, jer odnos tretiraju kao priliku za povećanje vlastite vrijednosti. Kako bi postigli navedeni cilj, osobe s karakteristikama narcisoidnosti služe se raznim strategijama. Prvo, samopoštovanje jačaju pronalaskom partnera koji će se diviti osobinama koje su im važne i koje smatraju da posjeduju poput visoke inteligencije. Drugo, poistovjećivanjem s visoko vrednovanim romantičnim partnerima. Treće, druženjem sa slavnim i moćnim osobama skloni su dodatno poboljšavati svoj osobni i socijalni identitet (Campbell, 1999; prema Zajenkowski i Gignac, 2021). Osobe s karakteristikama narcisoidnosti romantično privlače samoorijentirani i visoko pozitivni partneri. Također prema Campbellu (1999; prema Zajenkowski i Gignac, 2021) osobe visoko na dimenziji narcisoidnosti traže partnere koji su slični njima, jer su najviše orijentirani na sebe u odnosu na druge ljude. U studiji Zajenkowskog i Gignaca (2021) narcisoidne žene su imale tendenciju odabira muškaraca koje su smatrale relativno inteligentnima. S druge strane, narcisoidni muškarci su preferirali žene na temelju fizičke privlačnosti, a ne inteligencije jer u prosjeku više cijene fizičku privlačnost (Eastwick i Smith, 2018; prema Zajenkowski i Gignac, 2021).

Psihopatija se čini prilično nespojiva s idejom ljubavi i predanosti u intimnim odnosima. Navedena intuitivna tvrdnja je dobro potkrijepljena znanstvenim dokazima (Kardum i sur., 2017). Utvrđena je pozitivna povezanost psihopatije s učestalošću laganja među studentima sveučilišnih studija, kako u kontekstu odnosa tako i u akademskom kontekstu (Baughman i sur., 2014; prema Kardum i sur., 2017) i promiskuitetu (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010; prema Kardum i sur., 2017). Također, pretpostavlja se da osobe visoko na dimenziji psihopatije imaju dvostruke standarde kada je u pitanju preljub. Naime, iako je pozitivno povezana s nevjerom (Jones i Weiser, 2014; prema Kardum i sur., 2017), psihopatija također predviđa osvetu u hipotetskim situacijama prijevare od strane partnera (Rasmussen i Boon, 2014; prema Kardum i sur., 2017). Psihopatija je štetna u kontekstu romantičnih veza, jer je povezana s prijevernim, izrabljivačkim i agresivnim ponašanjem (Kardum i sur., 2017). Ishodi nekih studija (Smith i sur., 2014; Kardum i sur., 2016;

prema Kardum i sur., 2017) upućuju na to da su ljudi sa psihopatskim tendencijama skloni ulaziti u odnose sa sebi sličnim partnerima. Studije su pokazale da okolina osobe s izraženom psihopatijom smatra privlačnima barem za kratkotrajne romantične susrete (Jonason, Lyons i Blanchard, 2015; prema Blanchard, Lyons i Centifanti, 2006). Što je ljudima privlačno kod psihopatskih crta ličnosti? Žene doživljavaju socijalno dominantno ponašanje (Kruger, Fisher i Jobling, 2003; prema Blanchard i sur., 2006) te seksualnu privlačnost i karizmu (Kruger i sur., 2003; prema Blanchard i sur., 2006) karakteristične za ljude sa značajkama psihopatije kao pokazatelje genetske kvalitete (Babiak, Neumann i Hare, 2010; Lee i sur., 2013; Verona, Patrick i Joiner, 2001; prema Blanchard i sur., 2006). Preferencije muškaraca prema psihopatskim osobinama kod žena su rjeđe, ali nastaju zbog prilika za aferu (Blanchard i sur., 2006).

4.2. Utjecaj mračnih crta ličnosti na odabir romantičnog stila

Prema Jonasonu i Kavanaghu (2010) varijable mračnih crta ličnosti određuju pristup romantičnom partneru koji utječe na vrijednost odnosa i osjećaj ispunjenosti. U skladu s rezultatima, igračkim ljubavnim stilom koriste se samo psihopati, jer podiže željenu razinu adrenalina. Pristup ljubavi temeljen na pragmatizmu zajednički je za sve članove „mračne trijade“ (Jonason i Kavanagh, 2010) zbog karakteristika mračnih crta ličnosti poput bezosjećajnosti i sebičnosti te nestrpljivosti u odabiru potencijalnih partnera. Dobiveni rezultati potvrđuju da pojedinci sa socijalno-destruktivnim karakterom biraju partnere na temelju beneficija. Naime, osobe visoko na dimenziji makijavelizma bile su povezane sa svim načinima izražavanja ljubavi uz izuzetak romantičnog pristupa temeljenog na erotici. Neka istraživanja potvrdila su socijalno poželjno djelovanje makijavelista koje objašnjava nemogućnost prepoznavanja ljubavne strategije kojom se služe, ali potrebne su dodatne studije (Jonason i Kavanagh, 2010). Osobe s karakteristikama grandiozne narcisoidnosti nisu sklone pokazivati zabrinutost u odnosima jer imaju tendenciju izazivati probleme svojim partnerima (Miller, Campbell i Pilkonis, 2007; prema Miller, Gentile, Wilson i Campbell, 2013). U odnosu na osobe s karakteristikama vulnerabilne narcisoidnosti, oni s karakteristikama grandiozne narcisoidnosti ne izvještavaju o neugodnim emocijama i psihološkim problemima. Zbog sklonosti preuveličavanju, pojedinci visoko na grandioznoj narcisoidnosti izvještavaju pozitivniju sliku o svojem socijalnom funkcioniranju i o sebi te imaju naglašenu sigurnost u sebe i odbijajući ili sigurni obrazac privrženosti (Dickinson i Pincus, 2003).

5. ZAKLJUČAK

Pronalazak romantičnog partnera je ključna životna odluka zbog utjecaja na psihofizičko zdravlje i kvalitetu života. Mnoga istraživanja potvrdila su efekt sličnosti na razinu privlačnosti između partnera. Uparivanje je najčešće pozitivno, odnosno, dominira pravilo homogenosti koje je najviše izraženo u brakovima. Podudarnost u crtama ličnosti uspostavlja sklad i ravnotežu u vezama. Također, povećava osjećaj osobne vrijednosti zbog potvrde formirane slike o svijetu i smanjuje nesuglasice i sukobe. Socijalno očekivane spolne uloge utječu na odabir crta ličnosti koje se prikazuju u javnosti i prema poželjnim partnerima. Sličnost u crtama ličnosti na početku upoznavanja je indikator većeg zadovoljstva vezom. S obzirom na to da su crte ličnosti relativno trajne postoji mala vjerojatnost promjene tijekom vremena. Suprotno od navedenoga, pojedince mogu privlačiti i partneri s različitim crtama ličnosti. Neki pojedinci biraju različite partnere kako bi upotpunili osobine koje ne posjeduju, lakše podijelili zadatke ili smanjili pojavu dosade u odnosu. Iako je velik broj empirijskih istraživanja potvrdio ulogu sličnosti u velikom broju osobina, nijedna teorija nije prihvaćena kao konačan odgovor na odabir partnera. Buduće studije trebale bi dodatno istražiti osobine ličnosti kao poticaje dinamike uparivanja. Individualne razlike partnera koji se ocjenjuju također mogu imati važnu ulogu.

LITERATURA

Ali, F. i Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233.

- Anderson, C., Keltner, D. i John, O. P. (2003). Emotional convergence between people over time. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(5), 1054-1068.
- Ask, H., Idstad, M., Engdahl, B. i Tambs, K. (2013). Non-random mating and convergence over time for mental health, life satisfaction, and personality: The Nord-Trøndelag Health Study. *Behavior Genetics*, 43(2), 108-119.
- Back, M. D., Penke, L., Schmukle, S. C., Sachse, K., Borkeanu, P. i Asendorpf, J. B. (2011). Why mate choices are not as reciprocal as we assume: The role of personality, flirting and physical attractiveness. *European Journal of Personality*, 25(2), 120-132.
- Barber, N. (2008). Cross-national variation in the motivation for uncommitted sex: The role of disease and social risks. *Evolutionary Psychology*, 6(2), 234-245.
- Barnes, G. E. i Malamuth, N. M. (1998). Eysenck's theory of personality and sexuality. *Psihologija*, 31(3), 239-248.
- Berkman, L.F. i Syme, S. (1979). Social networks, host resistance, and mortality: a nine year follow-up study of Alameda County residents. *American Journal of Epidemiology*, 109(2), 186-204.
- Berk, L. (2005). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Blackwell, D. L. i Lichter, D. T. (2004). Homogamy among dating, cohabiting, and married couples. *The Sociological Quarterly*, 45(4), 719-737.
- Blanchard, A., Lyons, M. i Centifanti, L. (2016). An effective way to deal with predators is to taste terrible: Primary and secondary psychopathy and mate preference. *Personality and Individual Differences*, 92, 128-134.
- Buss, D. M. i Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 559-570.
- Buss, D. M. (1985). Human mate selection: Opposites are sometimes said to attract, but in fact we are likely to marry someone who is similar to us in almost every variable. *American Scientist*, 73(1), 47-51.
- Buss, D. M. (1983). Evolutionary biology and personality psychology: Implications of genetic variability. *Personality and Individual Differences*, 4(1), 51-63.
- Campbell, W. K. i Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(4), 484-495.
- Crysel, L. C., Crosier, B. S. i Webster, G. D. (2013). The Dark Triad and risk behavior. *Personality and Individual Differences*, 54(1), 35-40.

- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Dickinson, K. A. i Pincus, A. L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188-207.
- Dijkstra, P. i Barelds, D. P. H. (2008). Do people know what they want: a similar or complementary partner? *Evolutionary Psychology*, 6(4), 595-602.
- Dinić, B. i Knežević, G. (2009). Relacije seksualnog ponašanja i osobina ličnosti u kontekstu polnog dimorfizma. *Psihologija*, 42(3), 357-373.
- Dussault, M., Hojjat, M. i Boone, R. T. (2013). Machiavellianism and dating: Deception and intimacy. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 41(2), 283-294.
- Epstein, E. i Guttman, R. (1984). Mate selection in man: Evidence, theory, and outcome. *Social biology*, 31(3-4), 243-278.
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A. i Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41(3), 431-441.
- Furnham, A., Richards, S. T. i Paulhus, D. L. (2013). The dark triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199–216.
- Gonzaga, G. C., Carter, S. i Galen Buckwalter, J. (2010). Assortative mating, convergence, and satisfaction in married couples. *Personal Relationships*, 17(4), 634-644.
- Hur, Y. M. (2003). Assortative mating for personality traits, educational level, religious affiliation, height, weight, and body mass index in parents of a Korean twin sample. *Twin Research and Human Genetics*, 6(6), 467-470.
- Jonason, P. K., Luevano, V. X. i Adams, H. M. (2012). How the dark triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180-184.
- Jonason, P. K. i Webster, G. D. (2012). A protean approach to social influence: Dark Triad personalities and social influence tactics. *Personality and Individual Differences*, 52(4), 521-526.
- Jonason, P. K. i Kavanagh, P. (2010). The dark side of love: Love styles and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 49(6), 606-610.

- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D. i Schmitt, D. P. (2009). The dark triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*, 23(1), 5-18.
- Jones, M. (1998). Sociosexuality and motivations for romantic involvement. *Journal of Research in Personality*, 32(2), 173-182.
- Kardum, I., Hudek-Knežević, J., Gračanin, A. i Mehić, N. (2017). Assortative mating for psychopathy components and its effects on the relationship quality in intimate partners. *Psihologijske teme*, 26(1), 211-239.
- Kardum, I., Hudek-Knezevic, J. A. S. N. A., Schmitt, D. P. i Covic, M. (2017). Assortative mating for Dark Triad: Evidence of positive, initial, and active assortment. *Personal Relationships*, 24(1), 75-83.
- Kardum, I., Gračanin, A. i Hudek-Knežević, J. (2006). Odnos crta ličnosti i stilova privrženosti s različitim aspektima seksualnosti kod žena i muškaraca. *Psihologijske Teme*, 15(1), 101-128.
- Karney, B. R. i Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kurdek, L. A i Schmitt, J. P. (1987). Partner homogamy in married, heterosexual cohabiting, gay, and lesbian couples. *Journal of Sex Research*, 23(2), 212–232.
- Luo, S. (2017). Assortative mating and couple similarity: Patterns, mechanisms, and consequences. *Social and Personality Psychology Compass*, 11(8), 1-14.
- Luo, S. i Klohnen, E.C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: A couple-centered approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 304-326.
- Lutz-Zois, C. J., Bradley, A. C., Mihalik, J. L. i Moorman-Eavers, E. R. (2006). Perceived similarity and relationship success among dating couples: An idiographic approach. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(6), 865–880.
- Malesza, M. i Ostaszewski, P. (2016). Dark side of impulsivity—Associations between the Dark Triad, self-report and behavioral measures of impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 88, 197-201.
- Mare, R. D. (1991). Five decades of educational assortative mating. *American Sociological Review*, 56(1), 15-32.

- Miller, J. D., Gentile, B., Wilson, L. i Campbell, W. K. (2013). Grandiose and vulnerable narcissism and the DSM–5 pathological personality trait model. *Journal of Personality Assessment, 95*(3), 284-290.
- Öztürk, H., Gençoğlu, İ. i Kırkgöz, F. (2020). The Relationship between type of social media usage and depression with fear of missing out. *Koç University Undergraduate Psychology Journal, 9*, 1-10.
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality, 36*(6), 556-563.
- Price, R. A. i Vandenberg, S. G. (1980). Spouse similarity in American and Swedish couples. *Behavior Genetics, 10*(1), 59-71.
- Robinson, M. R., Kleinman, A., Graff, M., Vinkhuyzen, A. A., Couper, D., Miller, M. B., ... i Visscher, P. M. (2017). Genetic evidence of assortative mating in humans. *Nature Human Behaviour, 1*(1), 1-13.
- Schmitt, D. P. i Buss, D. M. (2000). Sexual dimensions of person description: Beyond or subsumed by the Big Five? *Journal of Research in Personality, 34*(2), 141-177.
- Schwartz, C. R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology, 39*(1), 451-470.
- Shiota, M. N. i Levenson, R. W. (2007). Birds of a feather don't always fly farthest: Similarity in Big Five personality predicts more negative marital satisfaction trajectories in long-term marriages. *Psychology and Aging, 22*(4), 666–675.
- Simpson, J. A., Wilson, C. L. i Winterheld, H. A. (2004). *The Handbook of Sexuality in Close Relationships*. New Jersey: Psychology Press.
- Simpson, J. A., Gangestad, S. W., Christensen, P. N. i Leck, K. (1999). Fluctuating asymmetry, sociosexuality, and intrasexual competitive tactics. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*(1), 159-172.
- Sprecher, S., Treger, S. i Sakaluk, J. K. (2013). Premarital sexual standards and sociosexuality: Gender, ethnicity, and cohort differences. *Archives of Sexual Behavior, 42*(8), 1395-1405.
- Stead, R., Fekken, G. C., Kay, A. i McDermott, K. (2012). Conceptualizing the dark triad of personality: Links to social symptomatology. *Personality and Individual Differences, 53*(8), 1023-1028.

- Vandenberg, S.G. (1972). Assortative mating, or who marries whom? *Behavior Genetics*, 2(2–3), 127–157.
- Vize, C. E., Lynam, D. R., Collison, K. L. i Miller, J. D. (2018). Differences among dark triad components: A meta-analytic investigation. *Personality disorders: Theory, Research, and Treatment*, 9(2), 101-111.
- Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Nus Simms, E., Haig, J. i Berry, D. S. (2004). Match makers and deal breakers: Analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of Personality*, 72(5), 1029-1068.
- Wilson, G. i Cousins, J. (2003). Partner similarity and relationship satisfaction: Development of a compatibility quotient. *Sexual and Relationship Therapy*, 18(2), 161-170.
- Wright, T. M. i Reise, S. P. (1997). Personality and unrestricted sexual behavior: Correlations of sociosexuality in Caucasian and Asian college students. *Journal of Research in Personality*, 31(2), 166-192.
- Zajenkowski, M. i Gignac, G. E. (2021). Narcissism and intelligence among couples: Why are narcissistic women perceived as intelligent by their romantic partners? *Personality and Individual Differences*, 172, 110579.
- Zeidner, M. i Kaluda, I. (2008). Romantic love: What's emotional intelligence (EI) got to do with it? *Personality and Individual Differences*, 44(8), 1684-1695.